

NAPKÖZI: Fogyatékkal élők napközi foglalkoztatója, Győr – Szabadhegy

Süttő Réka diplomaterve, 2020. január

I. Előjáróban

Egy terv vagy egy épület szakmai megítéléséhez legalább annyira fontos a szellemi, alkotási folyamat megismerése, mint a végeredmény építészeti minőségének értéke.

Ez utóbbi valójában elválaszthatatlan következménye az előzményeknek, vagyis a létrehozás, az alkotás folyamatának. Kérdés, hogy a tervből felfejthető-e az alkotási - gondolkodási folyamat, vagy egyszerűen csak egy szép házat látunk dokumentálva. Vajon a tervező a vágyott külalak felől közelített a kihíváshoz (a gombhoz varrta a kabátot), vagy a végeredményt az alkotási - tervezési folyamat evidens és szükségszerű következménynek tekintette? Így van ez az „igazi” tervek és épületek esetében is, és egy jó diplomatervnél is nagyon hasonló dolgokat tapasztalhatunk.

Egy diplomaterv, noha alapvetően persze az egyéni felkészültség, az elhivatottság és tehetség lenyomata, egyben sokat elárul az oktatási - szakmai közegről is, ami a munka hátterét adta. Jól jelzi, ha gondolkodásra serkentő, előremutató szakmai párbeszéd során készült, és leolvasható az is, ha merev keretek és szabályok szorításában jött létre.

II. A terv

Süttő Réka diplomatervével kapcsolatban szerencsére hálás dolgunk van. A tervek megismerése során egy megfelelő elméleti és kutatási alapokon nyugvó, elmélyült alkotási folyamatba kaphatunk bepillantást, ami jól felépített úton vezet el minket a bemutatott építészeti végeredményhez. Egy olyan, professzionálisan előkészített és biztos kézzel levezényelt előadást láthatunk, ami még nekünk, több éves szakmai tapasztalattal rendelkező építészeknek is becsületünkre válna. Előrebocsátom, hogy a terv legfontosabb erényének éppen ezt, a jól felépített, átfogó és szinte minden fontos kérdésre adott határozott és *jó választ* tartom.

A *témaválasztás* az építész-hivatás talán szebbik, nemesebb oldaláról, a társadalmi szerepvállalás felől megközelített. Fogyatékkal élő embertársaink mindennapjaival szembesülni nem könnyű feladat, még kívülállóként sem. Személyes érintettség nélkül gyakran hajlamosak vagyunk a témát felszínesen kezelni. Építészként ugyanakkor azt biztosan kijelenthetjük, hogy ez a téma messze túlmutat az épületek technikai akadálymentesítésén, és régen rossz, ha csak ebben vagyunk érintettek.

A „NAPKÖZI foglalkoztató” diplomaterv témaválasztása a fogyatékkal élők, családjuk és a velük hivatásszerűen foglalkozók helyzetével való tudatos és elfogulatlan szembenézésen, a pontos helyzetértékelésen, vagyis az *építész tágan értelmezett feladatkörén* alapul. A *tervezői motiváció* egyértelmű: a fogyatékkal élők egy jól meghatározott csoportjának mindennapi életét szeretné a terek, anyagok és funkciók összekapcsolásával, az építész eszközeivel pozitívan befolyásolni. Valós problémára szeretne valós, mások számára is értékes megoldást adni. Egyszerűen fogalmazva: a tervnek, a létrehozására fordított időnek és energiának *van értelme*.

Az ilyen szemléletű építészet nem öncélú, hanem pontos, célszerű és minden elemében arányos. Mint minden értelmes kiindulásból táplálkozó folyamatnak, ennek is egyenes vonalú a kifutása, jól használható és értékes építészet lesz a végeredménye. Így van ez a „NAPKÖZI foglalkoztató” tervével is. Készítője *jó kérdést keresett*, és erre a kérdésre a probléma lényegét érintő, *jó választ adott*.

A jó kérdés megtalálásban sokat segít a részletes és pontos analízis. A szakmailag kompetens szereplőkkel való személyes egyeztetések során a diplomázónak láthatóan lehetősége volt a

fogyatékkal élők mindennapi életének megismerésére, illetve a jelenlegi intézmények hiányosságainak feltérképezésére, majd ezen információk alapján sikeresen fogalmazta meg a választ. A terv építészeti kialakítását alapvetően befolyásoló alapelvek az én olvasatomban a következők.

- **Megfelelő lépték.** Esetünkben nem túlméretezett, de nem is kicsi. A kisvárosi - zöldövezeti környezetbe jól integrálódó méret élhető, befogadó és befogadható környezetet teremt a napközisek számára.
- **Telepszerű telepítés.** A több, kisebb épületből álló intézmény a város- vagy faluszéli gazdasági üzemek világával rokon, de egyben illeszkedik a lakókörnyezetbe. Az egyes funkcionális egységek önálló épületekben történő elhelyezése az analízis talán legfontosabb felismerésére ad közvetlen és bátor választ. Az épületek között létrejövő kisebb - nagyobb tereket, a központi kerengőt „kötelező használni”, hiszen napközben muszáj az egyik épületből a másikba átmenni. Az udvar játékra és aktív tevékenységre, de akár nyugalomra és szemlélődésre is alkalmas. Az építészet *teret hoz létre, és teret enged* a használók számára.
- **Helyénvaló atmoszféra.** Az alkalmazott természetes anyagú, inger-gazdag, otthonos és kézzel tapintható építészet pozitív élettani hatása bizonyított tény.

A teljes kép megismerésére és megértésére irányuló alkotói törekvés során a *lépték, a telepítés és az atmoszféra egységének* létrehozásával az egyes elemek hatása összeadódik, „az egész több, mint a részek összessége” (Gestalt - féle megközelítés). A válasz így valójában nem is egy jó ház, vagy több ház halmaza csupán, hanem olyan **organikus szellemi - fizikai egység, ami hatásában messze túlmutat a konkrét funkciók szakszerű kielégítésén.**

A formák, a szerkezetek és a felhasznált anyagok szintén összetett egységet képviselnek.

Az épületek külső és belső határoló szerkezetei *természetes* fa alapanyagúak, beleértve a shed - tetőszerkezetek rácsostartóit és a falak CLT paneljeit. A faházak kívülről fa deszkaburkolatot kapnak, belülről pedig a látszó tartószerkezetek egyszerre biztosítják a belső terek lehatárolását és felületképzését, vagyis belsőépítészeti elemként is definiáltak. A belső terek a természetes anyagoknak köszönhetően szó szoros- és átvitt értelmében is együtt lélegeznek a külsővel. A nyílások nem csak ablakok, hanem a kerekesszékekben ülők szemmagasságára tájolt képkivágások, melyek belülről kifelé nézve feltárják a külső környezetet, a kert egy – egy érdekes képkivágását, vagy éppen puha, olvasó- és beülő felületet nyújtanak használóiknak. *Nincs külön belsőépítészeti*, csak külső- és belső terek építésze, ahol a látszó tartószerkezetek és beépített bútorok egyaránt szervesen integráltak az épületbe.

Érdekes a kontraszt a racionális szerkesztésű, *szögletes faházak* és a közöttük lévő belső udvart körbeölelő, egyben az egész telep funkcionális és szellemi összetartását biztosító „hajlékony”, *fluid formájú kerengő* között. Ennek szerkezete az épületektől eltérően vékony, lebegő vasbeton lemez, ami elsőre talán kicsit meglepően, de tartószerkezeti szempontból igazolt módon vékony fa oszlopokon áll. Egy kisebb kritikai megjegyzés: én a képeken ábrázoltnál egy kicsit vékonyabbra vettem volna a vasbeton lemezt, és talán deszkaszaluzatos textúrával rendereltem volna a képeket...

A terv a fő- és kiszolgáló funkciók egyes épületeken belüli arányát, kapcsolatait szintén elmélyülten és pontosan oldja meg. Jó látni, hogy a funkcionális kialakítás valójában a belső terek mérete és arányai felől közelít az alaprajzi megoldáshoz. A belmagasság ott nagy, ahol arra szükség van (a foglalkoztatókban), és ott alacsony, ahol az indokolt (a kiszolgáló- és kisebb terű funkcióknál).

Különösen tetszik a foglalkoztató ház körbejárható, belső kiszolgáló magja, ami az udvar felől üveghomlokzatos térrel (több, mint folyosó!) határolt.

III. Zárszó

Örülök, hogy opponensként ilyen komplex szemléletű, kiforrott és magas minőségben elkészített tervet ismerhettem meg. Örülök, hogy a Tanszéken ilyen munkák születhetnek meg. A terv gondolkodásra, az opponencia megírása szakmai számvetésre inspirált.

Zárszóként javaslom, hogy a tablók és a prezentáció kiegészítéseként mindenképpen vegyék kézbe és lapozzák át azt a kis barna füzetet, ami Süttő Réka tervezés alatt készített rajzait, jegyzeteit tartalmazza. Azt hiszem, hogy a bevezetőben említett alkotási folyamat igazán mély és nyilvánvaló bizonyítéka ebben a füzetben rejtőzik. Valójában erre, a rajzi és szöveges formában rendszerezett gondolatokra, azok minőségére lehet a legbüszkébb az alkotója.

Szerintem már erre a füzetre önmagában járna egy jeles diploma. A többi már csak ráadás.

Budapest, 2020. 01. 26.

Turányi Bence
építész

